

Це відповідно ускладнює процес їх дослідження науковцями та унеможливує повноцінне використання цих статистичних даних у господарській практиці.

Відкритим залишається й проблема уніфікації вітчизняних статистичних форм до єдиного загальноприйнятого взірця. З метою забезпечення можливості статистичного аналізу на міждержавному рівні необхідно усунути розбіжності у відображенні інформації у статистичних формах (балансах) різних держав.

Удосконалення діючих та формування нових підходів до побудови системи обліку активів в регіональній статистичній звітності повинно реалізовуватись на такому науково обґрунтованому підході щодо формування комплексу статистичних даних, який би дозволяв обліковувати та оцінювати наявність та використання усіх регіональних активів, а також виступав інформаційно-аналітичним підґрунтям для моніторингу процесів капіталізації самого регіону.

Література

1. Краєвський В.М. *Взаємозв'язок бухгалтерського обліку і системи національних рахунків* / В. М. Краєвський // *Науковий вісник Національного аграрного університету*. – 2001. - Вип. 44.- С.96-99.
2. Краєвський В.М. *Гармонізація бухгалтерського і статистичного обліку* / В. М. Краєвський // *Науковий вісник Національного аграрного університету*. - 2002.- Вип.56.- С.240-243.
3. Цал-Цалко Ю. С. *Фінансовий аналіз* / Ю. С. Цал-Цалко – К.: Центр учбової літератури, 2008. -566 с.
4. *Електронний ресурс* // www.gubernator.stavkrai.ru
5. *Електронний ресурс* // www.tcistat.com

УДК 332.122

П.М. Рендович

Тернопільський національний економічний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

© П.М. Рендович, 2009

Висвітлено актуальні питання управління фінансами санаторно-курортних установ України. Охарактеризовано роль держави та пріоритетні напрями розвитку національної культури і економіки для сприятливих умов туристичної діяльності.

The questions of financial management of sanatorium-resort establishments of Ukraine are reflected. The role of the state and priority directions of development of national culture and economy is described for the favourable terms of tourist activity.

Управління розвитком підприємств, безумовно, відображає і зважає на специфіку розвитку галузі. Підприємства рекреаційно-туристичного комплексу не є виключенням, і аналіз їх розвитку теж слід починати з особливостей розвитку всього комплексу. Розвиток санаторно-курортних і оздоровчих установ, які є частиною рекреаційно-туристичного комплексу, включає, на наш погляд, специфічні особливості цієї галузі економіки.

Турбота про здоров'я нації є однією з найважливіших соціальних функцій держави. Процес оздоровлення вимагає уваги і глибокого аналізу для перспективного розвитку. Підставою для цього є тенденція погіршення стану здоров'я людей, обумовлена негативними чинниками соціально-економічного, екологічного і психоемоційного характеру. Вплив чинників ризиків, що постійно діють, зокрема стресові перевантаження, приводять до порушення механізму саморегуляції фізіологічних функцій, сприяє розвитку хронічних захворювань.

Туризм, за прийнятим визначенням ООН, - це активний відпочинок, що впливає на зміцнення здоров'я, фізичний розвиток людини, пов'язаний з переміщенням за межі постійного місця проживання [1, с. 15].

Туризм як галузь належить до високоефективної сфери національної економіки і по динаміці та сукупності витрат туристичне господарство є одним з найбільш прибуткових в світі, поступаючись тільки нафтовій і радіоелектронній промисловості [2, с. 57].

Економічні переваги розвитку туризму безперечні: витрати на створення одного робочого місця значно менші, ніж в промисловості. Відносячись до трудомістких галузей, туризм сприяє підвищенню зайнятості населення.

Україна має багаті рекреаційні і бальнеологічні ресурси для розвитку туризму і проголошує його одним з пріоритетних напрямів розвитку національної культури і економіки та створює сприятливі умови для туристичної діяльності. Держава проводить політику у галузі туризму за такими напрямками:

- забезпечення раціонального використання і збереження туристичних ресурсів, становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, створення ефективної системи туристичної діяльності для забезпечення потреб внутрішнього та іноземного туризму;
- захист прав та інтересів держави в галузі туризму;
- створення сприятливого для розвитку туризму податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів контролю;
- створення економічних умов стимулюючих розвиток туризму в Україні;
- введення пільгових умов для організації туристичної і екскурсійної роботи серед дітей, підлітків, молоді, інвалідів і малозабезпечених верств населення;
- визначення порядку управління державною власністю у галузі туризму;
- підтримка розвитку туризму в регіонах, визначення статусу окремих туристичних центрів, створення умов для пріоритетного розвитку туристичної індустрії і так далі.

Проте, ухвалені закони в цій сфері, окрім декларативної форми, повинні більшою мірою мати можливості реального втілення. У цьому сенсі більш конкретизуючим можна вважати Указ Президента України від 10 серпня 1999 р. "Основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року.", [3] і Закон України "Про курорти.", [4], прийнятий в жовтні 2000 р., в якому визначені правові норми, організаційні, економічні і соціальні основи розвитку курортів, їх види і спеціалізація.

Туризм як товар реалізується у формі послуг, причому споживач позбавлений можливості заздалегідь ознайомитися з якістю пропонованих послуг, які можуть бути оцінені лише в процесі споживання.

Послуга туризму, як і послуга, взагалі, є дія певної споживної вартості, що виражається в корисному ефекті, який задовольнить ту або іншу людську потребу [1].

Отже, оздоровчі установи є туристичними господарюючими суб'єктами, що створюють туристичний продукт. Оздоровчий туризм, будучи невід'ємною складовою туристичної галузі, на наш погляд, має свої характерні особливості, у тому числі і в розвитку. Актуальною проблема розвитку оздоровчого туризму стає в даний час, коли відбуваються значні зміни в галузі, які визначають подальший стан цієї ніші туристичного ринку.

Згідно класифікації форм туризму, запропонованої авторами Квартальновим В.О. [5], Балабановим І.Т., Балабановим А.І. [1], Гуляєвим В.Г. [6] туризм можна розділити за наступними ознаками:

1. За формами (він пов'язаний з перетином державного кордону своєї країни):
  - внутрішній (вітчизняний);
  - міжнародний.
2. Залежно від головної мети подорожі:
  - рекреаційний (з метою відпочинку оздоровлення і лікування);
  - пізнавальний (культурний в цілях ознайомлення з історико-культурними визначними пам'ятками і унікальними природними об'єктами за певною програмою).
3. За характером організації туризм, унаслідок особливостей споживачів, завжди є:
  - груповим;
  - організованим;
  - стаціонарним (пов'язаний з постійним місцем розташування);
  - соціальним (може бути субсидійованим із засобів, що виділяються державою або профспілками на соціальні потреби).

4. За інтенсивністю продажі путівок:
  - постійний;
  - сезонний (відвідини в певну пору року).

5. За тривалістю
  - короткочасний;
  - тривалий.

Розвиток туризму обумовлений наявністю комплексу об'єктивних причин, що впливають на розвиток всієї туристичної індустрії. Вивченню чинників розвитку туризму приділена увага в роботах українських фахівців в цій області Гаврилюка С.В. [7], Папуші І.Д. [8].

До основних груп чинників, які впливають на розвиток туризму, відносяться наступні:

- 1) природно-географічні;
- 2) економічні;
- 3) соціально-демографічні;
- 4) політичні.

Природно-географічний чинник є першорядним у виборі туристами того чи іншого району для відвідин. Доцільно віднести до природно-географічного чинника наступні види ресурсів:

- історико-культурні;
- ландшафтні;
- лікувально-мінеральні;
- територіальні.

Споживачів туристичних послуг можуть приваблювати особливості ландшафту, клімату, які створюють можливості для заняття спортом, активним відпочинком. Велике значення для зміцнення здоров'я людей має наявність в регіоні таких унікальних природних ресурсів, як мінеральні джерела і лікувальні грязі. Важлива роль для розвитку туризму в країні належить і географічному положенню відносно основних транзитних шляхів, близькість до країн "постачальників", туристів.

Значення економічних чинників в розвитку туризму постійно збільшується, особливо в умовах євроінтеграції. Провідне місце серед них займає рівень економічного розвитку країни.

На нашу думку, в даний час домінуючими процесами в економіці, що впливають на розширення туристичної індустрії є:

- активізація економічних зв'язків між державами на основі міжнародного розподілу праці;
- розширення міжнародної торгівлі і удосконалення транспортних засобів, як важливого чинника розвитку туризму;
- зміна стереотипів життя людини: на зміну статичному прийшов новий, динамічний стереотип життя;
- розширення соціального складу туристів, завдяки поліпшенню умов оплати праці, збільшенню тривалості оплачуваної відпустки;
- підвищення культурного рівня, прагнення людей до пізнання, до знайомства з побутом, культурою та історією інших народів;
- розвиток зовнішньоекономічних зв'язків, прагнення використовувати передовий досвід інших країн в створенні матеріальних і духовних цінностей через розширення наукових контактів.

Формування механізму стратегічного управління функціонуванням системи виробництва і розподілу санаторно-курортних і оздоровчих послуг повинне починатися з формулювання стратегічної місії об'єкту управлінського процесу в рамках діяльності суб'єкта. Результати аналізу повинні бути в основі вироблення управлінських заходів, направлених як на адаптацію даних підсистем, так і на реалізацію конкретних стратегій управління.

У сучасній ситуації негативні сторони механізму управління фінансами установ санаторно-курортної галузі визначаються недосконалістю мотиваційної взаємодії між державними і недержавними сегментами.

Література

1. Балабанов И.Т., Балабанов А.И. Экономика туризма. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 176 с.

2. Гайдук А.Б. Економічне регулювання розвитку сфери туристичних послуг: Дис. канд. екон. наук: 08.02.03. – Львів, 1999. – 186 с.
3. Основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року // Указ Президента України від 10 серпня 1999 р.
4. Про курорти: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 20. – С. 305.
5. Квартальнов В.О. Стратегический менеджмент в туризме: современный опыт управления. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 347 с.
6. Гуляев В.Г. Организация туристической деятельности. – М.: НОЛИДЖ, 1996. – 312 с.
7. Гаврилюк С.В. Конкурентоспроможність підприємств на ринку туристичних послуг: Дис. канд. екон. наук: 08.02.03. – К., 2001. – 176 с.
8. Папуша І.Д. Маркетингова стратегія розвитку туристично-курортного комплексу (на прикладі курортно-рекреаційного комплексу Велика Ялта): Дис. канд. екон. наук: 08.02.03. – К., 2000. – 189 с.

УДК 330.11

Н.Є. Селюченко, В.П. Кічор, М.В. Зимин

Національний університет «Львівська політехніка»

ФІНАНСОВА СКЛАДОВА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

© Н.Є. Селюченко, В.П. Кічор, М.В. Зимин, 2009

Розглянуто підходи до трактування поняття «економічної безпеки», виділено її складові, визначено фінансову складову як основну в системі економічної безпеки держави та суб'єкта господарювання.

The approaches to the interpretation of the concept of "economic security", are its components, identified as a major component of the financial system and economic security of the state entity.

Постановка проблеми

В ринковій економіці підприємства функціонують в умовах невизначеності та непередбачуваності – виникають різні небезпечні явища у підприємстві: спад виробництва, недобросовісна конкуренція, шахрайство, корупція, рейдерство, недосконале комерційне законодавство, криміналізація суспільства, влади та бізнесу. Все це вимагає формування системи економічної безпеки як держави в цілому, так і окремих суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню проблем економічної безпеки держави, підприємств, банківських установ присвячені праці багатьох фахівців в галузі економіки. Зокрема, О.І.Барановський розглянув питання фінансової безпеки держави, І.А.Бланк присвятив свої праці питанням управління фінансовою безпекою підприємства, М.Ю.Погосова здійснила структурно-логічний аналіз поняття «фінансова безпека підприємства». С.Б.Довбня, Н.Ю.Гічова, С.М.Ілляшенко запропонували методи діагностики рівня економічної безпеки підприємства, Л.Б.Долінський, Д.П.Сащук розробили новий підхід щодо оцінки надійності підприємств, М.Войнаренко, О.Яременко запропонували механізм побудови управління економічною безпекою підприємств на основі відхилень від нормативних показників. Попри те, в умовах глобальної економічної кризи питання економічної безпеки і, зокрема, однієї з її складових – фінансової безпеки, набули ще більшого значення.

Постановка цілей

Дослідження теоретичних основ та прикладних проблем формування економічної безпеки підприємства зумовлює необхідність уточнення її складових, виділення провідної з них.

Виклад основного матеріалу

Термін «економічна безпека» в літературі трактується по різному. Зокрема, науковці стверджують, що «економічна безпека» – це «стан економічної системи, який дозволяє їй розвиватися динамічно, ефективно і вирішувати соціальні завдання», сукупність властивостей стану виробничої